

ΘΡΑΚΙΚΗ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1897

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1897

ΟΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ
ΚΑΙ Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ
ΕΝ ΘΡΑΚΗ:

ΕΑΝ ἡ Ἑλλὰς ἐξεχριστιανίσθη, ἐὰν τὰ λεπτὰ χλανίδια καὶ τοὺς διαφανεῖς χιτωνίσκους τοὺς ἀνὴρ τοὺς χοροὺς τῶν ἀρχαίων τελετῶν χαριέντως περὶ τὸ φυσικὸν τῶν σωμάτων κάλλος πτερυγίζοντας διεδέχθησαν οἱ τρίχινοι σάκκοι καὶ τὰ ποδήρη ῥάσα, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ Καλόγεροι μὲ τὴν νευρίδα περὶ τοὺς ὕμους, ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ταῖς πλατείαις σικινίζοντες τῷ Διονύσῳ, ἀναφανδὸν φαλλοφοροῦντες καὶ μετ' αὐλῶν καὶ τυμπάνων ιὔζοντες καὶ ιαχχάζοντες, σκιρτῶντες καὶ ὁρχούμενοι.

Οι Καλόγεροι ἐπιχωριάζουσι κατὰ τὴν ἀνατολικωτέραν Θράκην, ιδίως ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἀστικῇ καλουμένῃ χώρᾳ. Τὸ βασιλειόν τῶν Ἀστῶν, δριζόμενον δυτικῶς διὰ γραμμῆς ἐξικνουμένης ἀπὸ τῆς περὶ τὴν Πέρινθον παραλίας μέχρι τῆς σημερινῆς Σωζοπόλεως, ἐξετείνετο κατὰ Πτολεμαϊον πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῶν προθύρων τοῦ Βυζαντίου· πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο ἡ Βιζύη, ἥτις διὰ τὸ τερπνόν, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τὸ στρατηγικώτατον τῆς θέσεως αὐτῆς φαίνεται γενομένη καὶ τῶν Ὀδρυσῶν πρωτεύουσα, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Σιτάλκου κατάλυσιν τῆς τῶν Ἀστῶν βασιλείας, ἐὰν οὐχὶ διαρκῶς, ἀλλὰ ἐπὶ τινα χρόνον τεύλαχιστον.

Εικόνες τοῦ βασιλέως Σαδάλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Πολεμοκρατείας ἐστημέναι ἐπὶ κοινοῦ βάθρου, ὡς ἀφιέρωμα «Θεοῖς πατρῷοις» ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν Κότυος τοῦ τετάρτου, συμπλέγματ' ἀγαλμάτων ἀνατεθειμένα «θεῷ ἀγίῳ ὑψίστῳ» ὡς χαριστήρια «ὑπὲρ σωτηρίας Ρομητάλκου καὶ Πιθεσδόριδος (βασιλέων) ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Καιλαλητικὸν πόλεμον κινδύνου» σωζόμενα δὲ τέως ἐν τοῖς ἐρειπίοις καλλιμαρμάρου γαστρὶ εύρυτάτων διαστάσεων, μαρτυροῦσι, νομίζομεν, περὶ τούτου.

‘Ως γνωστόν, οἱ Μακεδόνες οὐδέποτ’ ἔδοκίμασαν νὰ ὑποτάξωσιν ὅλοσχερῶς τὰς πολυωνύμους τῶν Θρακῶν φυλάς, ὃν τινες, αἱ μεσημβρινώτεραι, εὐκόλως ἀφομοιούμεναι πρὸς τοὺς περὶ αὐτὰς “Ἐλληνας, ὡς πρός τε τὰ ἥθη καὶ τὴν γλῶσσαν, διετέλεσαν οὐχ ἥττον ζηλότυποι τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν ὑπέρμαχοι. Οἱ Ρωμαῖοι μόλις περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Οὔεσπεσιανοῦ ἔτη κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὴν Θράκην ‘Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· ἀξιον δὲ μνείας νομίζομεν ὅτι τὰ μέχρι τῶν χρόνων τούτων ὑπὸ ἐλευθέρων τινῶν θρακικῶν πόλεων ἐκδεδομένα νομίσματα φέρουσι τὰ ὄνοματα τῶν ἐκάστοτε Ρωμαίων αὐτοκρατόρων Ἐλληνικοῖς περὶ τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐκτετυπωμένων γράμμασιν. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται καὶ ἀπαντα τὰ γνωστὰ ἥμεν τῆς Βιζύης νομίσματα, μαρτυροῦντα καὶ ταῦτα, ὅτι ἡ πόλις αὗτη, βεβαίως διὰ τὸ ἴσχυρὸν καὶ δυσπόρθιτον αὐτῆς, οὐ μόνον ἐπὶ Βυζαντινῶν ὡς προπύργιον κατὰ τῶν ἀπὸ Βορρᾶ εἰσβαλλόντων βαρβάρων ἀντέστη καὶ ἐθριάμβευσε, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πρότερον ὡς πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν κέντρον οὐκ ὀλίγην ἐπιρροὴν ἔξήσκει ἐπὶ τῆς περὶ αὐτὴν χώρας, καθ'οὓς χρόνους ιερεῖς ἢ ἱέρειαι τοῦ Διογύσου ὠδῆγουν ἐνθουσιῶντα τὸν λαὸν εἰς νικηφόρους κατὰ τῶν ἐπιδρομέων τῆς χώρας αὐτῶν πολέμους:

Τοῦτο συμπερικίνομεν ὅχι μόνον ἐκ τῆς πληθύος τῶν ναῶν, ὃσων τὰ λείψανα σώζονται ἔτι ἕξα τῆς Ἀκροπόλεως ἐν τῇ πρὸ τῆς Βιζύης πεδιάδι ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συγγῆς εὑρέσεως τῶν αὐτῶν θρησκευτικῶν παραστάσεων ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης. Ἀληθῶς τὰ πλεῖστα τῶν γυωστῶν ἡμῶν Βιζυγῶν νομισμάτων ἐπὶ τὰς ἑτέρας αὐτῶν ὄψεως φέρουσι τὰς αὐτὰς πάντοτε εἰκονικὰς παραστάσεις, αἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀντιπροσωπεύωσι, νομίζομεν, εἰμὴ τὰς κατ' ἔξοχὴν ἐν τῇ χώρᾳ τιμηθείσας θεότητας.

* * *

Γίνονται *Καλόγεροι* ἐν Βιζύῃ καὶ καθ' ὅλα τὰ περίχωρα αὐτῆς ὃσα διατηροῦσι προφανῶς ἔτι κοινὰς μετὰ τῆς πρωτευόσης ἀναμνήσεις. Οἱ καὶ σήμερον ἔτι ἀμιγεῖς τῶν περίχωρων τούτων Ἐλληνες συνέζησαν ἀρά γε ποτε μετὰ τῶν ἀστῶν τῆς Βιζύης ἐντὸς τῆς ἴσχυρᾶς καὶ δυσπροσίτου αὐτῆς ἀκροπόλεως, ἢ ἐπλήρουν μόνον, ἔορτάσιμα ἐνδεδυμένοι, ὡς προσκυνηταὶ τὰ ἐν τῇ πρὸ αὐτῆς πεδιάδι εὐρύχωρα ἱερά, τὰ ὑπὸ τὰς πυκνὰς τῶν δένδρων σκιάς μαρμαρυγοῦντα; Αἱ περὶ τούτου εἰδήσεις κεῖνται δύστυχῶς βαθέως τεθαυμέναι ἐντὸς τῶν αὐτῶν ἐκείνων ἀλσῶν, ἐν τοῖς κεῖνται μεγάλα μεγαλωστὶ καὶ τὰ λείψανα τῶν ναῶν, ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς τῶν ὅποιων στοὰς ἀντήχουν ὅλοτε κοιναὶ τῶν ἐνταῦθα Ἐλλήνων λιτανεῖαι καὶ τελεταί. Ὁπωςδήποτε ἡμεῖς θὰ περιγράψωμεν τὰς τελετὰς ταύτας σὺχὶ ὅπως σώζονται σήμερον παρὰ τοῖς Καλογέροις τῆς πρωτευόσης, ἀλλ' ὅπως ἡ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ παντὸς ἀλλοφύλου στοιχείου ἀναπνέουσα ἐλευθερία τῆς τε καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος διέσωσεν αὐτὰς ἐν τοῖς πλησιογάροις.

Μίαν ὥραν ἀνατολικώτερον τῆς Βιζύης κεῖται τερπνότα-

τον καὶ ἀκμαιότατον ὅλλος τε χωρίον δὲ "Ἄγιος Γεώργιος, τουρκιστὶ Ἐβρεννύ, ὅηλασὴ Ε(Φ)αρινὸν καλούμενον, τοῦθ' ὅπερ ἦτο πιθανῶς τὸ ἀρχαιότερον αὐτοῦ ὄνομα.

Τὸ γραφικώτατον τοῦτο χωρίον ἐπιστέφει διὰ τῶν ὀἰκιῶν καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ τὴν βραχώδη ἀκραν μιᾶς τῶν βουνώδῶν ῥάχεων, ὃσαι ἀποτελοῦσι τοὺς μεσημβρινοὺς ἀκρεμόνας τῆς πρὸς ἀνατολὰς προεκτάσεως τοῦ Μικροῦ Αἴμου. Αἱ πολυσχιδεῖς τοῦ δασοφύτου τούτου ὅρους κλιτύες, ποῦ μὲν ἡρέμα ταπεινούμεναι, ποῦ δὲ ὡς ὅρθια, μονοκόμματα ἐκ τριτογενοῦς ἀσθεστολίθου τείχη προκύπτουσαι, κοιλαίνονται καὶ διαυλακοῦνται ὑπὸ τῶν ἀενάων ὑδάτων πολυαρίθμων κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πηγῶν, τὰ διαυγῆ τῶν ὅποιων νάματα συνενούμενα, καθ' ὃσον προχωροῦσιν εἰς τὴν προκειμένην ἀπέραντον πρὸς μεσημβρίαν πεδιάδα, ἀποτελοῦσι τὸ δυτικώτερον σύμπλεγμα τῶν ῥάξων καὶ ποταμίων, ἀφ' ὧν λαμβάνει τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ δὲ Ἀγριάνης ἢ Ἐργίνος ποταμός, αὐτὸς ἔκεινος, παρὰ τὸν ὁρον τοῦ ὅποιου δὲ Θρηίκιος Βορέας ἀνερειψάμενος Κεκροπίθεον Ἰλισσοῦ προπάροιθε χορῷ ἐν διενόουσαρ τὴν Ἐρεχθῆδα Ωρείθυιαρ λυγαίοις ἐδάμασε περὶ γεφέεσι καλύψας.

Αἱ πολυπληθεῖς πηγαὶ μυστηριώδῶς ἀπὸ τῶν στέρνων τῆς γῆς μετὰ μαγευτικοῦ ἀναβρύσοισαι μορμύρου, αἱ πυκναὶ περὶ τὰ ῥεῖθρα τῶν ὑδάτων λόχμαι, δὲ ἀειθαλῆς κισσός περικαλύπτων διὰ τῶν βαθυπρασίνων αὐτοῦ φύλλων τοὺς ἐκτέρωθεν αὐλῶνδρος τινος ὑψουμένους λευκολίθους, αἱ ἐπὶ τῶν βραχώδῶν ὑψωμάτων προκλητικῶς ῥοδέζουσαι σταφυλαί, τὰ περὶ τὰς ἀμπέλους καλλίκαρπα δένδρα, οἱ ἀμέσως πρὸ τῶν αὐλώνων ἀναπτετανύμενοι ἐριθώλακες ἀγροί, ἀνὰ τοὺς ὅποιους, ὑψηλοί καὶ σιτοθριθεῖς στάχυες ὑπὸ τῆς αὔρας σαλευόμενοι προσπελάζουσιν ἀμοιβαίως τὰς ἔανθας αὐτῶν κεφα-

λὰς μετ' ἐκφραστικοῦ, πλὴν ἀκαταλήπτου ψιθύρου, ως ἐάν
διηγοῦντο πρὸς ἄλλήλους τοὺς ιεροὺς τῶν ἀρχαίων θεῶν λό-
γους.— Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀναδεικνύουσι τὴν χώραν
ταύτην ως τὸ φυσικὸν ἀληθῶς ἐνδιαιτημα τῶν θεοτήτων
ἐκείνων, δόσαι εἰσὶν αἱ τὰς γενεσιουργοὺς τῆς Φύσεως δυνά-
μεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκπροσωποῦσαι φαντασίᾳ. Οὔτε ἦτο
ἴσως δυνατὸν νὰ μετενεχθῇ, νὰ ἴμφιλοχωρήσῃ ἢ τῆς Κυβέ-
λης λατρεία εὐκολώτερον ἀλλαχοῦ εἴμην ἐπὶ τῶν κλιτύων
τῆς κάρποβριθοῦς ταύτης χώρας, ἔχουσης νὰ προσφέρῃ τὰ
πολλὰ καὶ εὐρέα τῶν ὄρέων αὐτῆς σπηλαιαὶ ως μυστηριῶδες
καὶ ἀγαπητὸν τῇ Μεγάλῃ τῶν θεῶν Μητρὶ ἐνδιαιτημα.
Διὰ τοῦτο, δπως ἄλλαι τινές, αἱ μὲν προφανῶς ὄρφικαί, αἱ
δὲ δυσεξηγήτου καταγωγῆς τελεταὶ διεσώθησαν ἐν τῇ χώρᾳ
ταύτῃ ζωηρότερον ἢ ἀλλαχοῦ, οὕτω καὶ οἱ *Καλόγεροι*.

'Ως ἐάν ἦσαν ὑποκριταὶ δραμάτων ἐν ἀρχαῖς τινὶ Ἑλ-
ληνικῇ πόλει, ἐντολέα καὶ κριτὴν αὐτῶν ἔχουσιν διλόκληρον
τὴν τοῦ χωρίου κοινότητα, ἦν ως φυσικοὶ Ἑλλανοδίκαιοι
ἀντιπροσωπεύουσι κ' ἐνταῦθα οἱ γεροντότεροι τῶν προκρίτων
ἄγρυπνοι φύλακες πχντὸς ὅ,τι ἐγχώριον, παντὸς ὅ,τι πα-
τροπαράδοτον κατὰ τὰς δημοτελεῖς αὐτῶν ἐωρτὰς καὶ πα-
νηγύρεις.

'Η ἐκλογὴ αὐτὴ τῶν *Καλογέρων* γίνεται κατὰ τετραε-
τίαν ὑπὸ τῆς κοινότητος ἐπὶ τὸ δημητριώτερον συνερχομένης
καὶ βοῆ μᾶλλον ἢ ψήφῳ ἐκδηλούσης τὴν ἑαυτῆς προτίμησιν,
ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ *Πρωτογέρου* νῦν δὲ ὑπὸ^{*}
τὴν τοῦ *Μουχτάρη* ἦτοι τοῦ σφραγιδοφύλακος, τοῦ ἐκλεκτοῦ
ἀντιπροσώπου παντὸς χωρίου παρὰ τῇ Κυβερνήσει τοῦ τόπου.

* * *

Κατ' ἔξοχὴν *Καλόγεροι* εἶνε δύο· πρῶτος ὁ περὶ δν στρέ-
φεται πᾶσα τῶν λοιπῶν συνασθέλφων ὅραστις, ὁ πρωταγωνι-

στής, ὁ θῆρως σύτως εἰπεῖν, τοῦ δράματος, καὶ δεύτερος ὁ συνοδεύων αὐτὸν πανταχοῦ, ὁ ἐν πάσαις ταῖς περιπετείαις, τοῦ θῆρως συμμέτοχος καὶ σύμμαχος, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ συμπαίκτωρ ἀπλοῦς ἦ καὶ πειραστὴς αὐτοῦ ἐπικίνδυνος καὶ σκανδαλώδης.

Πρωταγωνιστὴς καὶ δευτερχωνιστὴς ἐκλέγονται μεταξὺ τῶν ἑγγάμων. Ἀχώριστα ἀπὸ τοὺς Καλογέρους εἶνε τὰ λεγόμενα *Κορίτσια* ἢ *Νύφαις* ως λέγονται ἐν ἄλλοις χωρίσις. Αὗται μόνον ἐκ τῶν ἀγάμων *reariῶν* δύνανται νὰ ἐκλεγῶσιν· ἂπαξ δ' ἐκλεγεὶς νεανίας τις ως κορίτσι δύναται μὲν ν' ἀρραβωνισθῇ κατὰ τὸ διάστημα τῆς τετραετοῦς αὐτοῦ ταύτης ιερατείας, ὅχι ὅμως καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν γάμου. Ἀρκεῖ δὲ πατήρ τις ν' ἀρνηθῇ τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐκλεγῇ τὸ παλληκάρι του ως *Νύφη* διὰ νὰ γείνῃ κατάδηλον ἐν τῷ χωρίῳ, ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος παρθρολογεῖται. Δὲν γίνεται *Νύφη*, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ γείνῃ μετ' ὄλιγον γαμβρός.

Τὰ ἐν *Καλογέροις* *Κορίτσια* ταῦτα φέρουσι τὰς κομψότερας γυναικείας ἐνδυμασίας τοῦ τόπου, τὰ πολυτιμότερα κοσμήματα. Ἀδελφαὶ καὶ μνησταὶ τῶν ἐκλεγέντων ἀμιλλῶνται τις κάλλιον καὶ εὐπρεπέστερον νὰ καλλωπίσῃ ψιμυθιῶσα καὶ μιλτοῦσα τὸν ἀδελφὸν καὶ μνηστῆρα διὰ τῶν τιμαλφεστέρων αὐτῆς κόσμων, πρὸ πάντων διὰ τῶν καλλιτέρων χειροτεχνημάτων της. Διότι δὲν ἀγνοοῦσιν, ὅτι ταῦτα θὰ γείνωσιν ἀντικείμενα περιεσκεμμένων κρίσεων εἰς τόσα πενθεριῶντα γραῖδια, καὶ οὐαὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτις δὲν δείξῃ καὶ κατὰ τὴν πάνδημον ταύτην περίστασιν ὅτι ἔνε κτυπό κορίτσιοι δηλαδὴ ἐπιδεξία καὶ νοήμων κόρη, πυκινὴ ως θὰ ἐλεγεν ὁ "Ομηρος".

'Εκτὸς τῶν *Κορίτσιῶν*, στενὴν κατ' οὐσίαν σχέσιν ἔχει

πρὸς τὸν Ἀρχικαλόγερον, ως θὰ ἴσωμεν, τρίτον γυναῖκες πρόσωπον, ἡ λεγομένη Βάβω (πρφ. Babo). Διὰ τοῦ ὄντος τούτου καλοῦσιν ἐν Θράκῃ τὰς γραίας οἱ προστατευτικώτερον πρὸς αὐτὰς διακείμενοι καὶ φιλανθρωπότερον. Ἡ Βάβω εἶνε ἀληθῶς τὸ γεροντότερον ἐν τῷ θιάσῳ πρόσωπον μὲ κροκιδένια μαλλιά καὶ καμπουρίτσα ἐς τὴν βάχη, κυρίως ὅμως μὲ πενιχρὰ καὶ ὅλως διόλου ἀτημέλητα φορέματα. Ἀλλ' ὅσον ἀσχημον καὶ ἀπωστικὸν φαίνεται τὸ γεροντικὸν τοῦτο πρόσωπον, τόσον ἐνδιαφέρον καὶ ἐλκυστικὸν εἶνε πράγματι, ως δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν περὶ αὐτὸς χωριστὰ συναθροιζομένων ὅμιλων, ὅπως ἀκούσωσι τὴν Βάβω λαλοῦσαν πρὸς αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ Παιδί της. Διότι ἡ Βάβω αὕτη, τόσον γραῖα καὶ νωδή καὶ κυφή καὶ κωφή ἐν ἀνάγκῃ, φέρει ἐντὸς ἀσκεποῦς καλάθου ἀνηρτημένου ἀπὸ τῆς ὥλενης αὐτῆς νεογέννητον ἔφταμητητικο παιδί, δηλαδὴ γελοῖον τι ἀντικείμενον ἢ τεμάχιον ξύλου περιγετυλιγμένον ἐντὸς βακῶν τὸ δόποιον γαλουχεῖ καὶ περιποιεῖται καὶ κοιμίζει καὶ ξυλοκοπεῖ ἐκ περιτροπῆς, συγοδεύουσα τὰς πράξεις αὐτῆς δι' ὅσον οἶόν τε ἀστείων καὶ σκεπτικῶν λόγων ποτὲ μὲν πρὸς τὸ ἔδιον, ποτὲ δὲ πρὸς τὰ περικυκλοῦντα αὐτὴν ξένα παιδία ἀποτελομένη, ὡν ἀσβέστους προκαλεῖ τοὺς γέλωτας.

Ομοια πρὸς τὴν Βάβω, κατὰ τὸ πενιχρὸν καὶ πιναρὸν τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν, εἶνε ἄλλα τρία τέσσαρα πρόσωπα, οἱ λεγόμενοι Κατσίβελοι. Καὶ οὗτοι χεωστοῦσι νὰ εἶνε ἀστεῖοι καὶ πειρακτικοὶ πρὸς ἐπίμετρον δὲ καὶ μουνζουρωμένοι οἱ μόνοι ἐξ ὅλου τοῦ θιάσου. Τελευταῖοι ἔχλεγονται οἱ σήμερον φέροντες τὸ ὄνομα ξαπτιέδες ἢ Κουφούτζηδες ἢ τοι φύλακες. Εἶνε δὲ οὗτοι δύο τῶν βαμαλεωτέρων καὶ εὔπρεπεστέρων τοῦ χωρίου παλληκαράδων οἱ δποῖοι κοσμοῦσι τὴν ζώνην αὐτῶν διὰ τῶν λαμπροτέρων, τῶν ἐπιδεικτικωτέρων

ἵπλων. Οὔτοι οὐδεὶς ιαν φέρουσιν ἐνδυμασίαν, πλὴν τῆς συγήθους τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων καὶ τεμαχίου τινὸς ἀλύσεως ἔως δύο μέτρων, τὸ δποῖον τοῖς χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ δεσμεύωσι τοὺς ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτιζομένους ἐκ τῶν θεατῶν ἔως οὗ λάθωσι λύτρα καὶ τοὺς ἐλευθερώσωσι πάλιν.

Οἱ δύο κατ' ἔξοχὴν Καλόγεροι ὁφείλουσι νὰ φροντίσωσι περὶ κατασκευῆς τοῦ ἴματισμοῦ αὐτῶν, δόστις μάλιστα ἐνδιαφέρει διὰ τὸ παράδοξον, τὸ ἄγριον αὐτοῦ, πολλὰ σώζων τῆς τῶν ἀργυρίων Θρακῶν πολεμιστῶν ἐνδυμασίας. Εἰς καταρτισμόν του συνεισφέρουσι τρία ἐνίστε δὲ καὶ τέσσαρα εἶδον ζώων. Δορκάδες καὶ λύκοι φονεύονται, ἀλώπεκες ζωγροῦνται, τράγοι ἐκδέρονται καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀργάζονται ὑπ' αὐτῶν τῶν μελλόντων νὰ τὰ φορέσωσιν.

Ἡ στολὴ ἀμφοτέρων τῶν Καλογέρων εἶναι, σήμερον τούλαχιστον, σχεδὸν ἡ αὐτή. Υψηλὸς ὀξυκόρυφος πīλος ἐκ δορᾶς λύκου ἢ ἀλώπεκος μὲν μίαν ἢ δύο οὐρὰς τῶν ζώων τούτων, κρεμαμένας ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ τῆς κωνικῆς, νευρίδες ἢ δοραὶ δορκάδων, χαλαρῶς, υψηλὰ περὶ τοὺς ὄμοις καὶ πρὸ τῶν στηθῶν αὐτῶν περιγρημέναι καὶ δασύτριχες τραγεῖαι, ἐπερραμέναι ἐπὶ τοῦ στενοῦ αὐτῶν ποτόνθρίου περὶ τὰ ὄνω ἐμπροσθεν μέρη ἐκατέρων τῶν σκελῶν, ἀποτελοῦσι τὰ οὐσιωδέστατα τῆς στολῆς ταύτης, τῆς δποίας ὅμως ἀπαραίτητον συμπλήρωμα εἶναι τὸ προσωπεῖον καὶ οἱ ἐρήθροις κώδωνες.

Τὸ προσωπεῖον ἀποτελεῖται ἐκ δέρματος δορκάδος ἢ τράγου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κουρευμένου μὲν κατὰ τὸ ὄνω πρόσωπον καὶ τετρημένου κατὰ τοὺς ὄφθαλμούς καὶ τὸ στόμα, ἀκουρεύτου ὅμως καὶ ἐν εἴδει μακροῦ πώγωνος μέχρι τοῦ μέσου στήθους κατιόντος. Κώδωνας ἐκλέγουσι τοὺς μᾶλλον ἡχηροὺς ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀξυφώνους, ἔξαρτῶντες αὐτοὺς τὸν

μὲν ἐμπροσθεν τὸν δ' ὅπισθεν διὰ δερματίνης περὶ τὴν ὁσφὺν ζώγης, σῦτως ὥστε ἀνὰ πᾶν σκίρτημα τὸ κίνημα νὰ θερυ-
θῶσιν ως εἰόν τε περισσότερον.

Ως ιδιαιτερχ τῶν δύο *Καλογέρων* σύμβολα πρέπει ν'
ἀναφέρωμεν τὸ δοξάρι μὲν διὰ τὸν πρωταγωνιστὴν καὶ τὸν
φαλλὸν διὰ τὸν δευτεραγωνιστὴν ἦτοι ἀνώνυμον ἐπίμηκες
τεμάχιον ξύλου, ἐστρογγυλωμένον, σῦτως ὥστε κατὰ μὲν
τὸ ἔτερον αὐτοῦ ἄκρον νὰ λαμβάνητε εὐχερῶς ἐν τῇ πα-
λάμῃ, κατὰ δὲ τὸ ἔτερον κορδυλοειδῶς σφαιρούμενον νὰ
χονδρύνηται ώστε ἡ βραχυτέρα αὐτοῦ διάμετρος νὰ εἴνε πλέον
ἢ τὸ δέκατον τοῦ μέτρου.

Τὸ δοξάρι τοῦ *Καλογήρου* εἶνε προφανῶς τὸ μόνον μέ-
χρις ἡμῶν ἐπιζῆσαν ἑκηβόλον τῆς ἀρχαιότητος ὅπλον. Κατὰ
παράδοξον δ' εἰρωνείαν τῶν πραγμάτων τούτου τοῦ κόσμου
χρησιμεύει σήμερον ὅπως ἐκσφενδονίζῃ οἷχι ὠκυπετεῖς εὐ-
στόχους διστούς ἀλλ' ἀπλῶς στάχτην.

Τὸ ἀκρανένιο δηλαδὴ κρανεῖνον τοῦτο τόξον τῶν *Κα-
λογέρων* μ' ὅλην ἀληθῶς αὐτοῦ τὴν ἴσχυρὰν ἐλαστικότητα
δὲν κατορθοῖ ποτὲ νὰ ἔξαποστείλῃ τὸ βέλος αὐτοῦ μέχρι
τοῦ σκοπευομένου. Φαντάσθητε τὸ τόξον τετρημένον κατὰ
τὸ μέσον, ως βέλος δ' αὐτοῦ εὐθεῖαν ράβδον στρογγύλην,
τῆς ὅποιας τὸ μὲν ὅπισθεν βραχύτερον μέρος, μέχρι καθέτου
περὶ αὐτὴν ἐντομῆς, εἶνε πολὺ χονδρότερον ἢ ώστε νὰ διέλ-
θῃ διὰ τῆς ὅπης τοῦ τόξου, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἐντομῆς ἐμπρο-
σθεν καὶ μακρότερον μέρος πελεκηθὲν ώστε νὰ γείνῃ λεπτό-
τερον, κινεῖται ἀπροσκόπτως ἐν τῷ ὄφθαλμῷ τοῦ τόξου.
Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ διὰ τῆς ὅπης ταύτης προεξέχοντος
λεπτοτέρου μέρους τοῦ βέλους στερεώσατε καθέτως ἀνε-
στραμμένην χοάνην ἐκ τοῦ ἄκρου κέρατος βοὸς συνισταμένην,
χαράξατε ἐπὶ τοῦ ἔτερου τοῦ βέλους ἄκρου τὴν συνήθη ἐν-

τομήν, στερεώσατε τὴν χορῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὅκρων τοῦ τόξου οὕτω πως δεδεμένην, ὥστε νὰ ἔχῃ μετρίαν τινὰ γῆθη τάσιν, καὶ ἔχετε τὸ δοξάρι τῶν Καλογέρων τέλειον, ὅπως καὶ εἰμπορεῖτε νὰ τὸ ἴδητε μὲ τὸ αἰχμάλωτον αὐτοῦ βέλος φυλαττόμενον ἐν τῷ μεταξὺ ἐὰν ὅχι ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ ιεροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεράμων τῆς χαμηλῆς τοῦ ναοῦ στέγης, ἐφ' ᾧς μένει καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὡς βωβὴ μὲν καὶ ἀνίσχυρος διαμαρτυρία κατὰ τῶν ὑπὸ τὴν στέγην ἔκεινην θρονισθέντων νέων θεῶν, ὡς εὔγλωττος ὅμως μαρτυρία τῆς φρονίμου ἐποχῆς τῶν πρώτων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατέρων, οἵτινες διάκοινος ἐπρόκειτο περὶ θρησκευτικῶν συνθηεῖων βαθέως ἐρρίζωμένων ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ ἡξευρον νὰ συμβιβάζωνται πρὸς αὐτὰς διπωσδήποτε.

Οσάκις δὲ Ἀρχικαλόγερος θελει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ τόξον του, πληροῖ τὴν κερατίνην χοάνην στάκτης, λαμβάνων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ περὶ τὸν ὕμον κρεμαμένου θυλακίσκου, προσαρμόζει τὴν ἐντομήν τοῦ βέλους ἐπὶ τῆς χορῶς, τανύει ταύτην πρὸς τὰ ὄπιστα συγκάμπτουσαν τὸ τόξον μέχρις οὐ τὸ κέρας ἐπὶ τοῦ ὅκρου ἐγγίση τὴν κρατοῦσαν τὸ τόξον χεῖρα καὶ οὕτω ἀφίησι τὸ βέλος. Ἄλλὰ τοῦτο μὴ δυνάμενον νὰ κινηθται ἐν τῷ ὄφθαλμῳ τοῦ τόξου εἰμὴ μόνον κατὰ τὸ λεπτότερον αὐτοῦ μέρος, προσκροῦον κατὰ τὴν ἐκτόξευσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς καθέτου ἐντομῆς, ἐκτινάσσει τὴν ἐν τῷ κέρατι στάκτην εἰς τὸν ἀέρα ἀποσθολῶνος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν αὐτὸν τὸν τοξότην πρὸς μέγαν τῶν θεατῶν γέλωτα, ἐνίστε δὲ καὶ τινα τῶν σκοπευομένων, ἐὰν δὲν προλάβῃ νὰ φύγῃ.

Μὴ ἀρά γε τὸ δοξάρι τοῦτο τῶν Καλογέρων εἶνε ἀνάμνησις ἀρχαίου τινὸς ὄργάνου, κατὰ τὰς ιερωτέρας τοῦ διποίου χρήσεις δὲ κρατῶν αὐτὸν ἐσκόρπιζεν οὐχὶ σποδὸν ἀλλὰ

σποράν τινα περὶ αὐτὸν, οὐδὲ πάντας ὅμερους ὑπὸ τῶν σημερινῶν αὐτοῦ χειριστῶν ἐπὶ τὸ παραφύτευτον χάριν παιδίσκες μόνον καὶ γέλωτος;

* *

* *

Καλόγεροι γίνουνται μίαν μόνον ἡμέραν κατ' ἕτος, τὴν Δευτέραν τῆς Τυρινῆς. "Αμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, ἐριθρόμος ἥχος τυμπάνου, ὁξύφωνοι ἔσκαυλοι, φωναὶ, συριγμοὶ καὶ παντεῖοι ἄλλοι θόρυβοι, ἐνῷ ἀρίγνωτος ἀκούεται ὁ βραχὺς τῶν κωδώνων ἥχος, ἀγγέλλουσι τὴν ἔξοδον τοῦ Διονυσιακοῦ θιάσου. Ἐξέρχονται δὲ πράγματι εἰς ἀγνομὸν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν μεταβαίνοντες, τοῦτο μὲν πρὸς παράστασιν χορῶν καὶ παιγνιῶν, τοῦτο δὲ ὅπως συναθροίσωσι κερμάτια διὰ τὸν ναόν.

Οἱ χωρικοὶ καὶ μάλιστα κι οἰκοδέσποιναι τοῦ χωρίου λαμβάνουσιν ὅλως ἔκτακτα μέτρα, ὡς πρὸς τὴν τακτοποίησιν τῶν ἀντικειμένων, ὃσων ἡ φυσικὴ θέσις εἶναι ἐν τῇ αὐλῇ· κλείσυσι δὲ πιμελέστατα πάσσας τὰς θύρας τῶν σταύλων, τῶν ἀποθηκῶν, τοῦ ὄρνιθῶν κτλ. κτλ. Διότι οἱ τρελλοὶ καὶ ἀτακτότατοι οὗτοι θιασῶται ἔξασκοῦσι παράξενον ἐποπτείαν ἐπὶ τῆς τάξεως, ἣτις δέον νὰ ἐπικράτῃ ἐν πάσῃ οἰκονομίᾳ. Ως γεωπόνοι γινώσκουσι πρὸ πάντων τὴν θέσιν παντὸς γεωργικοῦ ἔργαλείου, οὐαὶ δὲ εἰς τὸν γεωργόν, ὅστις θέλει ταῦτα ἀτάκτως ἐρριμμένα τῇδε κάκεῖσε ἐν τῇ αὐλῇ ή ὑπὸ τὸ προστῶν τῆς οἰκίας! Θὰ παρεῖχεν εἰς τοὺς *Καλογέρους* τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ τὰ καλοθέσοντα οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ τὰ εὔρη εἰμὴ ἀφοῦ τοὺς κεράση ἀρκετὰς λαγήνους οἴνου. Οἰκοδέσποιναι λησμονοῦσαι νὰ περισυλλέξωσι τὰ ὡὰ ἐκ τῶν ὄρνιθῶν δὲν θὰ εὔρωσι μήτε τοὺς προσφωλήτας μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν *Κατσιβέλων* ιδίᾳ, οἵτινες εἶναι ἀληθῶς κλεπτίστατοι Καλογέρων. "Οσαι

δ' ἀρχηκαν ἀνηρτημένα ἐπὶ τῆς ὄραγῆς τοῦ κήπου ή̄ ἐπὶ τῶν δένδρων ἐνδύματα παιδικὰ ή̄ σπάργανα, θὰ τὰ ιδωσι μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Βάνως σπαργανούσης καὶ συγριζόσης τὸ μικρό της.

Τὰς ἐπιδρομὰς καὶ λεηλασίας τῶν ἔξω τῆς σίκιας λημονηθέντων ποιοῦσι συνήθως μόνον οἱ Κατσίελοι, ή̄ Βάνω καὶ οἱ ἔνοπλοι φύλακες ή̄ στρατιῶται, τὸ ἔργον τῶν ὅποιων ζέρει ἀληθῶς τὸν χαρακτῆρα πολεμικῆς εἰσθελῆς καὶ ἐπιθέσεως. Αἰχμαλωσία ἐπιβάλλεται ὑπ' αὐτῶν εἰς πάντα, δυνηθελον τύχη ἐπὶ τῆς διαβάσεώς των. Ο πρῶτος πρὸς τοὺς στρατιώτας τῶν Καλογέρων συναντηθεὶς αἰσθάνεται αἴφνης τὴν ἡχηρὰν καὶ ψυχρὰν ἔλυσιν περὶ τὸν τράχηλον, οὐδὲ ἐπιτρέπεται κυρίως μεγάλη τις ἀντίστασις εἰς τοὺς ὑπερανθρώπους αἰχμαλωτιστάς.

Ο ἔχων τὴν τύχην νὰ περιπέσῃ εἰς χεῖράς των δὲν ἔχει εἰ μὴ νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν λύρων. Καὶ συζητεῖ λοιπὸν καὶ ὅριζει αὐτὸς ὁ ιδιος τὴν ἐν τῇ ὑπολήψει τῶν Καλογέρων ἀξίαν του, καὶ καταβάλλει αὐτὴν ἀμέσως, εἴτε εἰς νομίσματα εἴτε εἰς οἶνον. Διότι πλὴν τῶν χρημάτων μόνον τοῦτον ἔχουσιν εὔπρόσδεκτον οἱ στρατιῶται τοῦ Βάκχου. Καὶ εἶνε τερπνὸν ἀληθῶς νὰ παρευρίσκεται τις εἰς τὰς τοιαύτας συζητήσεις πρὸς ὄρισμὸν τῆς ἀξίας τῶν αἰχμαλωτιζομένων. Διότι κατ' αὐτὰς οἱ μὲν Καλόγεροι ἔξαιρουσιν εὐφυέστατα καὶ ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον τὰ σωματικὰ καὶ πνευματικὰ προτερήματα τοῦ αἰχμαλωτιζομένου, ὅπως λάθωσι περισσότερα λύτρα, ὃ δὲ λυτρούμενος ἐκυρώντων ὑποχρεούται νὰ ὑποθεάξῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ κωμικώτερον καὶ σατυρικώτερον, ὅπως δικαιωθῇ νὰ πληρώσῃ ως οἶόν τε ἐλάχιστα.

Ακροατήριον μὲ δικαίωμα ψήφου κατὰ τὰς τοιαύτας συζητήσεις εἶνε οἱ λυτρωθέντες ηδη αἰχμάλωτοι παρακολου-

θεῶν τὸν θίασον καὶ χρησιμεύοντες ὡς διακινηταὶ ἢ πραγματογνώμονες ἢ καὶ ὡς ὑπερθεματισταί, ἀναλόγως τῶν πρὸς τοὺς συλλαμβανομένους διαθέσεών των. Διότι ἀπαξ καταβαλὼν τις τὰ ἔαυτοῦ λύτρα γίνεται ὅχι μόνον ἐλεύθερος ἀντὶ αἰχμαλώτου, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἔχθροῦ φίλος, δικαιούμενος νὰ παρίσταται πλέον εἰς τὸ δρᾶμα τῶν Καλογέρων ὡς θεατὴς προπληρώσας τὴν εἰς τὸ θέατρον εἴσοδόν του.

* * *

Μόνον οἱ δύο κατ' ἔξοχὴν Καλόγεροι ἔρχονται πως κατὰ τὸν ἀγὺρμὸν τοῦτον καὶ τὴν λοιπὴν τελετὴν εἰς ὄλιγωτέρας συγκρούσεις πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας. Τούναντίον διαπληκτίζονται ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν στιγμὴν παντομιμικῶς πρὸς ἀλλήλους, ἀσθεστὸν προκαλοῦντες γέλωτα τῶν παρακόλουθούντων. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς βωβάς των ταύτας ἔριδας οὐχὶ σπανίως καὶ ξυλοκοποῦνται ἀμοιβαίως, ἐκάτερος ἔχει τὴν ῥάχιν αὐτοῦ παραγεμισμένην μὲ δέον τὸ δυνατὸν περισσότερον χόρτον, πρὸς ἔξευδετέρωσιν τῶν σατυρικῶν πρὸς ἀλλήλους φιλοφρονημάτων.

Συνήθως ἀφορμὴν πρὸς ἔριδας καὶ κυνηγήματα, κατατοξεύσεις διὰ τῆς μνημονευθείσης ἦδη στάκτης καὶ ξυλοκοπήματα ἀμοιβαῖκα παρέχει ὁ εἰς τῷ ἑτέρῳ ὑποσκελίζων αὐτὸν κατὰ τὸν χορόν, δύος πέση, τοῦθ' ὅπερ ὁ ἄλλος ποιεῖ πάλιν ὡς οἶόν τε ἐπιδεικτικώτερον καὶ ἀπρεπέστερον, πρὸς τέρψιν τῶν ἀπὸ τῶν παραθύρων θεωμένων γυναικῶν καὶ παιδίων. Εὔκόλως καὶ ἐπιδεικτικῶς ἀνατρέπετ' ὁ Καλόγερος καὶ διάκις παραφυλάξας τις αὐτὸν καθήμενον, ὡς ἐπὶ σκαμνίου, ἐπὶ ὄρθιου τοῦ μνημονευθέντος ἐκείνου κονδυλοειδοῦς ξύλου, κτυπήσῃ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς στηριζόμενον λεπτότερον αὐτοῦ ἀκρον διὰ τινος ῥάβδου οὕτω, ὥστε νὰ ἐκτοπισθῇ καταπίπτον. Εἰς τὸν κένδυνον τοῦτον εἶνε οἱ Ἀρχικαλόγεροι

ἀδιακόπως ἐκτεθειμένοι, διότι πολλὰ μειράκα τοὺς περιτριγυρίζουσι ἐφωδιασμένα μὲ ἀγκυλωτὰς εἰς τὸ ἄκρον ῥάβδους πολὺ καταλλήλους πρὸς ἐκτόπισιν καὶ ἀνατροπὴν τοῦ προχείρου καὶ ἀκροσφαλεστάτου αὐτῶν καθίσματος.

Μέγιστον καὶ θορυβωδέστατον θρίαμβον αἱρονται οἱ Καλόγεροι ἐὰν συναντήσωσιν εἰς γωνίαν ὅδοῦ τινος παρημελημένον φυγάδα τοῦ σταύλου ἢ τῆς ἀγέλας αὐτοῦ ὅνον! Αἱ Μανάδες δὲν ἔχύθησαν ποτὲ μετὰ πλείονος δρμῆς καὶ μανίας ἐναντίον τοῦ ἔχθρου, μεθ' εἷς δρμῆς φέρεται ὁ συρφετὸς τῶν Καλογέρων κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ ὅνου φρενιτιωδῶς ἀλαλάζων. Μήπως θὰ τὸν κατασπαράξωσιν ὅπως διεμέλισαν αἱ στρηνιώσαι θυγατέρες τῆς Ἀγαίνης τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Πενθέα; Ἐλλὰ τοῦτο θὰ ἦτο φοβερὰ ἱεροσυλία κατὰ τοῦ πιστοῦ τούτου φίλου τοῦ Σειληνοῦ κατὰ τὰς συστρατείας αὐτοῦ μετὰ τοῦ Διονύσου. "Ω, περὶ μεγάλης τινὸς βλάβης δὲν πρόκειται, ἀλλὰ αὐτὴν δὲ ἐκείνην τὴν πρὸς τὸν Σειληνὸν ἀρχαίαν σχέσιν πληρώνει τώρα τὸ ἄκακον ζῷον ἀκριβώτερον τοῦ δέοντος. Διότι πρὶν προφθάσῃ νὰ ἔννοσήσῃ καλὰ περὶ τίνος πρόκειται, αἰσθάνεται τὸν κωδωνοφόρον δαιμόνα ἐπὶ τῆς ῥάχεως του ἀνατριχιώσης ἐκ φόβου.

Καὶ μέχρι μὲν τούτου τὸ πρᾶγμα θὰ ὑποφέρετο μετὰ τῆς συνήθους ὄνείου ὑπομονῆς. Ἐλλὰ μόλις ὁ Καλόγερος περιβῇ συσφίγγων τοὺς πόδας περὶ τὰ πλευρά, καὶ σκληρός τις συνθιασώτης, ἀνασηκώσας τὴν οὐράν, προσκολλᾷ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν γλουτῶν τοῦ ζῷου πυκνάκανθον κλῶνον βάτου, κρατούμενον καὶ θλιβόμενον μάλιστα εἰς τὸ ἐξῆς ὑπ' αὐτῆς τῆς οὐρᾶς, ἦν ἐξ ἀλγους τὸ κινούμενον ζῷον προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ μεταξὺ τῶν σκελῶν του! Καὶ χάνει λοιπὸν ὁ Κυρ-Μαρκέντιος τὴν ὑπομονήν, καὶ χάνει τ' αὐγὰ καὶ τὰ καλάθια πηδῶν καὶ κλωτσῶν καὶ τρέχων, ὅπως οὐδὲ εἰς τὸ

ὅνειρόν του ἔλπισέ ποτε νὰ τρέξῃ πτερωτὸς ως Πήγασος.
 Καὶ πρὸ τοῦ κωμικοτραγικοῦ ἐκείνου θεάματος τοῦ ὄντος
 μαίως καλπάζοντος καὶ παρακρούοντος ως ὀαιμονισμένου μὲ
 τὰς ἀκάνθους ὑπὸ τὴν σύραν, τοῦ Καλογέρου ὅντε πᾶσαν
 στιγμὴν χάνοντος τὴν ἴσερροπίαν καὶ κινδυνεύοντος ν' ἀνα-
 τρχπῆ καὶ καταπέσῃ, ὁ ἀλαλητός, αἱ ἵαχαι, καὶ ὁ Θόρυβος
 τοῦ ὀρομάδην παρακολουθοῦντος πλήθους ὑπερβαίνει πᾶσαν
 περὶ θορύβου τῶν Βακχῶν καὶ Μαινάδων περιγραφὴν τοῦ
 Εύριπίδου καὶ τοῦ Νόννου.

Ἡ ἐμφάνισις τῶν Καλογέρων τόσον ὄχληρὰ καὶ σκανδα-
 λώδης ἐν τῇ αὐλῇ ἐνὸς ἐκάστου, περιμένεται ὅμως καὶ προσ-
 δοκᾶται μετὰ ιεροῦ τεινὸς ἐνδιαφέροντος ὑφ' ἀπάντων διὰ
 τὴν καλοχροινιὰ. δικαίως δὲ θὰ παρεπονεῖτο χωρικός τις
 πρὸ τῆς κοινότητος, ἐὰν οἱ *Καλόγεροι* δὲν ἥρχοντο νὰ χο-
 ρεύσουν εἰς τὸ σπίτι του. Διὰ τοῦτο τὸ μεγαλύτερον μέρος
 τῆς ἡμέρας διαπανῶσιν οἱ θιασοὶ ἐκεῖνοι περιερχόμενοι τὸ
 χωρίον ἀπὸ αὐλῆς εἰς αὐλὴν, ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, Μόνον
 δὲ ἀφοῦ λάθη πέρας ὁ ἀγυρμὸς οὔτος συνέρχονται ἐν τῇ
 πρὸ τῆς Ἐκκλησίας πλατείᾳ, ὅπου συρρέει μικρὸν κατὰ
 μικρὸν καὶ ὅλως ὁ πληθυσμὸς τοῦ χωρίου.

Ἐνταῦθα τὰ σκανδαλώδη τῶν θιασαρχῶν παιγνίδια ἐπα-
 ναλαμβάνονται μόνον ως εἰσαγωγὴ τῆς προκειμένης τελε-
 τῆς ως καὶ κατὰ τὰ διαλείμματα τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ὑπὸ αὐτοῦ
 παρισταμένου θράματος, ἐνῷ προφανῶς ἐξελίσσονται αἱ κυ-
 ριώτεραι σκηναὶ τῆς ζωῆς τῶν παθημάτων καὶ τῆς διδα-
 σκαλίας τοῦ Διονύσου.

* *

Πρώτη πάντων ἐλκύει τὴν προσοχὴν ἡ γραῖα τι-
 θήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ Βάβω, ἡ καὶ ἡ Ὀρφικὸς τὴν ὠνόμαζον
 ἡ Βαυβώ, καθημένη ἐπιμελῶς ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἐπιμελῶς,

ἐπιθεωρεῖσα τὰ σπάργανα, ὃσα ἐσούφρωσε κατὰ τὸν ἀγυρμὸν διὰ νὰ σπαργανώσῃ τὸν λικνίτην. Διότι ὁ κάλαθος τὸν ὅπερ τόσον φιλοστόργως φέρει μεθ' ἑαυτῆς ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ, οὐδὲν ἄλλο εἶνε, εἰμὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ πλεκτὸν τοῦ Διονύσου λίκνον καθὼς δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐπὶ τινος ἀναγλύφου ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσείῳ κειμένου. Ἡ δὲ διατήρησις αὕτη τοῦ εἴδους τῆς τοῦ Θεοῦ βρεφικῆς κοιτίδος εἶνε τόσῳ μᾶλλον συγκινητική, καθόσον σήμερον σύδχαμοῦ θὰ ἴδῃ τις πλέον ἀνὰ τὴν ἀνατολικὴν Θράκην βρέφη ἐντὸς πλεκτοῦ λικνίζομενα λίκνου.

Τὸ δὲ ἐν τῷ καλάθῳ τῆς Βαυδοῦς περιεπόμενον ἐσπαργανωμένον τεμάχιον ξύλου ἔχει ἄρα γε σχέσιν τινὰ πρὸς τὰς ἀρχαιοτάτας τοῦ Διονύσου παραστάσεις, ἢ προτιμᾶται μᾶλλον διὰ τὸ σκωπτικὸν καὶ γελοῖον καὶ παρωδικὸν τῆς παραστάσεως; Τὸ τελευταῖον φαίνεται σήμερον τὸ πιθανώτερον, διότι πλὴν τεμαχίου ξύλου καὶ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα ἀντιπροσωπεύουσι τὸν Λικνίτην θεὸν, οἷον τὸ στέλεχος ἀποτετριμμένου τινος παραθύρου, μικρὰ γάτα ἢ πελώριος μῆς, ἐὰν κατὰ σύμπτωσιν τύχῃ νὰ συλληφθῇ μικρὸν πρὸ τῆς ἑορτῆς. "Οπως δήποτε ὅμως τὸ ξύλον εἶνε τὸ συνηθέστερον καὶ μόνιμον εἰς τὰ περισσότερα τῶν χωρίων, ἀπολέσαν μὲν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀγροτῶν τὴν θρησκευτικὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γεωργοῖς ἱερότητα, οἵτινες «Διόνυσον ἐτίμωρ πήξατες ἐν ὅρχάτῳ αὐτοφυὲς πρέμυρος ἀγροικιὸν ἄγαλμα ἢ στῦλον εὐίου θεοῦ κισσῷ κομῶντα» διατηροῦθεν ὅμως αὐτό, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς περίγελων καὶ παρωδίαν αὐτῆς ἐκείνης τῆς θεότητος, ἀνθ' ἡς προσεκυνεῖτο πρὶν καὶ λατρεύετο.

"Η Βαυδὼ ἀντιπροσωπεύει μὲν τὰς Νυσαίας Ξύμφας εἰς ὃν τὴν προεφύλαξεν ὁ Ζεὺς ἐνεπιστεύθη τὸν μηρογενῆ καὶ

μηροτραφῆ αύτοῦ υἱόν, ἔχει ὅμως πολλὴν τὴν διμοιότητα πρὸς τὴν Ἐλευσινίαν Ἰάμβην, τὴν βωμολόχον τοῦ Κελιοῦ θεραπαινίδα.

Οἱ περὶ τοὺς ἀρχαίους θρησκευτικοὺς μύθους ἐνασχολούμενοι γνωρίζουσιν ὅτι ἡ θρᾶσσα Βαυδὼ ἀντικαταστήσασε ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις τὴν πρώτην τῶν Ἱάμβων εὑρέτιδα ὑπεισήχθη ὑπὸ τῶν ὄρφικῶν πολιτογραφηθεῖσα καὶ ὡς τροφὸς τοῦ Ἰάκχου, τουτέστι τοῦ παιδὸς Διονύσου.

Ἐν τούτοις ἡ Βάδω ἀσμενίζεται παρουσιαζομένη σύχι ὡς τροφὸς ἀλλ᾽ ὡς μήτηρ τοῦ ξυλίνου νηπίου της. Ἐὰν ἐρωτήσωμεν ταύτην τὴν Βάδω περὶ τοῦ ἐν τῷ καλάθῳ νηπίου, αὐτὴ γνωρίζει τόσον καλά ὅτι εἶνε ἡ καγύομάρρα τοῦ ἐφταμηνίτικου παιδιοῦ της, ὃσον δὲν ἡξεύρει νὰ εἴπῃ ποῖος εἶνε ὁ ἀνδρας της! Τὸ παιδίον ἐγεννήθη ἐκ κλεψυγαμίας, διὸ πρόωρος τοκετὸς προῆλθεν ἐκ φόβου. Λέγονται ταῦτα ὑπὸ τῆς Βάδως μόνον ὅπως ἔχει ἀφορμὴν νὰ στιγματίζῃ σατυρίζουσα τὰ διοίας φύσεως πράγματα ἐν τοῖς χωρίοις ἡ μήπως εἶνε καὶ ταῦτα λεληθυῖαι τῆς ἀρχαίας θρησκείας ἀναμνήσεις;

* *

Οἱ μεθ' ὧν συγκάθηται ἡ Βάδω *Κατοίβελος καθ'* ὅλον τὸ διάστημα τῆς παραστάσεως, καταγίνονται φυσῶντες εἰς τὴν πυρὰν καὶ κατεργαζόμενοι δῆθεν σίδηρα. Τὸ ἀστεῖον καὶ παιγνιῶδες τῆς φύσεως αὐτῶν ἐκδηλοῦσιν ἐν τῷ τρόπῳ, καθ' ὃν ἐργάζονται, παρακελευόμενοι ἀλλήλοις περὶ κατασκευῆς ἐνὸς ὑνυίου, πρὸς τὰς ἐκθειαζομένας μελλούσας τοῦ διοίου ἰδιότητας γελοίαν ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν τὸ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ παρὸν ὑλικὸν ἐκ παλαιῶν τεμαχίων σεσαθρωμένου λευκοσιδήρου συνιστάμενον. Ἡ ἀπρεπὴς τοῦ σώματος στάσις, διὰ σχηματισμὸς τοῦ προσώπου τῆς ἴμφυσώσης εἰς τὴν

πυράν Κατσιβέλας ἀνατρεπομένης αἴφνης γελοιωθέστατα υπό τοῦ τυχαίως δῆθεν διαβαίνοντος συντρόφου της, αἱ ὑπερβολικαὶ ἀντεγκλήσεις, αἱ σκωπτικαὶ δικαιολογίαι, ἡ μετάνοια τοῦ πταίστου καὶ ἡ ἄμεσος ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ πειρακτικοῦ παιγνιδίου ἐπὶ τὸ χειρότερον—εἶνε τόσα στοιχεῖα παταγώδεις, ἀσβέστους προκαλοῦντα γελωτας τῶν παρισταμένων.

“Οτι σὶ Κατσιβέλοις οὗτοι μόνον χαλαρῶς πως συνδέονται πρὸς τὴν καθ’ αὐτὸ τελετὴν, ἵσως μεταγενέστερόν τι προσάρτημα τῆς τοῦ Διονύσου λατρείας ἐν Θράκῃ σημαίνοντες ὑποδηλοῖς ἡ χωριστὴ αὐτὴ θέσις ἐν τοῖς *Καλογέροις*. ἡ μετὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ φυσητῆρος ἐνασχόλησις αὐτῶν μαρτυρεῖ τὴν στενοτέραν αὐτῶν συνάφειαν πρὸς τὸν *Ηφαίστον*. Δὲν εἶνε δὲ παράδοξον δὲλως νὰ ἔχωμεν ἐδῶ ζωντανοὺς ἐνώπιόν μας, τὰ τέκνα του *Ηφαίστου*, τοὺς *Καθείρους*. Ἀόριστα καὶ συγκεχυμένα εἶνε τὰ περὶ τῆς ἀληθοῦς φύσεως τῶν προτερον μὲν ἵσως θεῶν εἰτα ὅμως ὑπηρετικῶν τούτων δαιμόνων, ἡ λατρεία τῶν διποίων σύχι σπανίως ἀναφέρεται ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν τῆς Κυθέλης μάλιστα δὲ τῆς Δήμητρος, τῆς Περσεφόνης καὶ πως καὶ τοῦ Διονύσου. Τὸ γεγονός δ’ ὅτι ἐπὶ νομισμάτων τῆς Θεσσαλονίκης παρίσταται *Κάθειρος* κρατῶν σφύραν, καὶ ἐὰν ἥρχετο εἰς βοήθειαν τῶν σφυρηλατούντων τὸ ἀτελείωτον ὑννίον αὐτῶν *Κατσιβέλων* μου, βοηθεῖ, νομίζω, κ’ ἐμέ, νὰ σφυρηλατήσω, ἔστω καὶ ἀτελῶς, τὴν πρόχειρον ταύτην ὑπόθεσιν. Ἐὰν ὅμως ἐπὶ τέλους ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ὡς φυσικῆς μητρὸς τοῦ Διονύσου παρουσιαζομένης *Βάβως* ἐγένετο συγχώνευσις καὶ σύχυσις τῆς τροφοῦ μετά τινος τῶν μητέρων αὐτοῦ, τῆς Περσεφόνης ἴδια, τότε νομίζομεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἡμῶν περὶ παρουσίας τῶν *Καθείρων* ἐν ‘Αγίῳ Γεωργίῳ συγκολλᾶται βεβαιότερον πως καὶ ἀσφαλέστερον παρ’ ὅτι θὰ συγκολλή-

σωσί ποτε οἱ Κατοίκειοι τὰ τεμάχια τῶν παλαιῶν τενεκέδων εἰς χρήσιμόν τι γεωπονικὸν ἐργαλεῖον.

Ἄλλ' ἐν ὧ ἡμεῖς χασκάζομεν πρὸς τὴν Βαυδώ, τὴν Περσεφόνην τὴν Κυβέλην καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν Κουρῆτας τὴν Καθείρους, δὲ Διόνυσος ἐμεγάλωσεν! Καλὸς μᾶς τὸ ἔλεγον ἐν τῷ μεταξὺ τὴν καῦμένη τὴν Βάβω ὅτι τὸ μωρὸ δὲν χωρεῖ πλέον εἰς τὸ καλάθι. Μᾶς ἐθεβαίωνε πρὸ μικροῦ ὅτι αἱ φυσικαὶ του ὄρεζεις εἶνε παραδόξως ὑπερβολικαί, καὶ ὅτι ἀφ' ὃν φάγη ἐπτὰ φούριων καρβέλια καὶ πιῇ ἐνα ληνὸ κρασί τῆς τούργει καὶ τὸ μυαλὸ μὲ τὰ κλαυθμηρίσματα ὅχι μόνον διότι δὲν ἔχόρτασεν ἀλλὰ καὶ διότι τῆς γυρεύει καὶ γυναῖκα τὸ ἐφταμηνύτικο παλληκάρι.

Μᾶς τὸ ἔλεγε καὶ ἡμεῖς ἐγελῶμεν, ἐκλαβόντες τούτο ὑπερβολὴν τῆς γραίας. Καὶ ὅμως ἀκούετε τοὺς ἴνγμους καὶ τὸν θόρυβον, καὶ βλέπετε τὴν σύγχυσιν καὶ τὸν στεναγμὸν τοῦ πλήθους; Εἶνε τὴν πρώτη τοῦ δράματος συμπαγῆς σκηνὴ — εἶνε δὲ τὸ Αρχικαλδυγερὸς κυνηγῶν τὰ Κορίτσια, δὲ ἀνδρωθεὶς Διόνυσος ἀπάγων τὴν ἐρωμένην του. Αἱ ἀπωτέρω ιστάμεναι γυναῖκες τοῦ χωρίου ἔκρυψαν ἥδη τὴν Νύμφην ὅπισθέν των, δὲ ἀκρατήτως καὶ σφριγῆλῶς φερόμενος ἐραστὴς ἐδέχθη πλεῖστα ἥδη ἐπὶ τὰς χορτοπληθοῦς ῥάχης κτυπήματα πρὸς ἀποτροπήν, ἀλλὰ τὸ μένος αὐτοῦ εἶνε ἀκάθεκτον, δὲ φυσικὸς αὐτοῦ πόθος ἀχαλίνωτος! "Ηδη τὸ Κορίτσι μὲν τὴν ἀρσενικότητά του πτήσσει δειλῶς καὶ αἰδημόνως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἀγρίου καὶ ἀτασθάλου ἐραστοῦ, καὶ ἐάν δὲν συγκατανεύῃ νὰ τὸν δεχθῇ ὡς σύζυγον — τὴν ἐπηρεν ἐπὶ τοῦ ὕμου του καὶ φεύγει πρὸς τὰ ὅρη καὶ τοὺς δρυμούς!

Ἄλλ' ὅχι, δὲ Διόνυσος δὲν θὰ φανῇ ὅσον εἶνε ὑβριστὴς διότι καὶ τὸ Αριάδνη ἀγαπᾷ αὐτὸν καὶ ἐπεται τώρα αὐτῷ ὅπου καὶ δὲν ὑπάγῃ προηγουμένη τῶν αὐλῶν καὶ τῶν τυμπάνων.

Καὶ ποῦ ἀλλοῦ θὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰ μὴ εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Υμεναίου;

Δὲν σημαίνει τίποτε ἐάν τὰ στεφανώματα γίνονται ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον καὶ μόνον ὡς παρωδία. Ἀρκεῖ δὲ διεσώθη δι’ αὐτῶν οὐσιῶδες στοιχεῖον τῶν Διονυσιακῶν τελετῶν, καθ’ ᾧς ἐν Κρήτῃ μὲν καὶ Νάξῳ ἐπανελαμβάνοντο οἱ γάμοι τοῦ Βάκχου καὶ τῆς Ἀριάδνης, ἐν δὲ τοῖς Ἀνθεστηρίοις τῶν Ἀθηναίων ἔγεδιμετο τῷ Διονύσῳ γυνή, ἐγίνετο δηλαδὴ γάμος τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τοῦ ἄρχοντος βασιλέως γυναικός, τῇ συμπράξει τῶν εὐγενεστέρων, τῶν γεραρῶν Ἀθηναῖδων.

Τοὺς γάμους εὐλογεῖ ὡς ἴερεὺς καὶ κουμπάρος συγχρόνως ὁ δεύτερος Καλόγερος, ὁ ἀχώριστος τοῦ Διονύσου σύντροφος εἴτε Σειληνὸν εἴτε ἄλλον τὸν θέλετε. Ἡ δὲ φαιδρότης, ὁ ἀλαλαγμὸς καὶ ὁ θόρυβος κορυφοῦνται, καθ’ ἣν στιγμὴν τὰ παληκάρια αἴρουσι τὸν κωδωνοφόρον παράνυμφον ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ζητοῦσι νὰ τάξῃ. Ἡ φαιδρότης ἐπιτείνεται καὶ παρατείνεται παρ’ αὐτοῦ τοῦ Καλογέρου, τάσσοντος ὅτι γελοῖον καὶ κωμικὸν καὶ τοῦτ’ αὐτὸν αἰσχρόν. Ἄλλα καὶ οἱ αἴροντες αὐτὸν δὲν ἀποκάμνουσιν ἐπιστρέφοντες αὐτὰς εἰς τὸν δότην καὶ ἀπειλοῦντες νὰ τὸν δίψωσι κατακέφαλα, ἐν φῷ τὸν μεταβιθάζουσι μετέωρον ἀπὸ χειρῶν εἰς χειρας. Ἐν τέλει ὁ Καλόγερος τάξει ληνοὺς κρασί, φούρνους καρβέλια καὶ οὔτως ἵσηνὴ λήγει ἀποτιθεμένων αὐτῶν πάλιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

*
* *

Τὰ πειρακτικὰ τῶν Καλογέρων πρὸς ἀλλήλους παιγνίδια, αἱ ὑποσκελίσεις, αἱ πτώσεις, αἱ διώξεις, τὰ ξυλοκοπήματα, ἕγαγον αὐτοὺς τὴν φορὰν ταύτην εἰς σπουδαίαν

πρὸς ἄλλήλους διάστασιν. Τὸ πλῆθος ἥρχισε ν' ἀνησυχῇ,
ἡ συγκίνησις ἐγενικεύθη.

"Ο τέως φιλοσοφικού πλὴν ἄκακος καὶ πιστὸς τοῦ Διονύσου ἑταῖρος, ὁ δεύτερος Καλόγερος, λαμβάνει αἴφνης χαρακτῆρα ἐπικινδύνως ἐπιθετικόν. Προφανῶς ὑποδύεται τῷρα πρόσωπον ἔτερον ἢ τὸ μέχρι τοῦθε· διότι ἐνῷ πρὸ μικρῷ ἔτι συγώδευε τὰ ἐρωτολογήματα καὶ τὰς περιπτύξεις τῶν νεονύμφων διὰ τῶν ἀστείων αὐτοῦ παντομιμικῶν παρῳδιῶν, τὶ παθὼν αἴφνης, πνέει μένεα καὶ φέρεται λάθρος κατὰ τοῦ Διονύσου καὶ τῶν Βακχῶν καὶ τιθηνῶν αὐτοῦ; Ἡ χαρὰ καὶ τὸ σφρῆγος ἔξελιπον ἀπὸ τῶν προσώπων τῶν ἀτυχῶν νεονύμφων, τὰ ὄνειρα τῆς εὐτυχίας των ὡχριῶν· μὴ δ' ὁ ἀνηλεῖς καὶ σκληρότατος τῆς Θράκης τύραννος, διπαγετώδης καὶ χιονοβόλος Βορρᾶς δὲν μαραίνει καὶ φονεύει τόσον ὀγρίως τὰς τρυφερὰς καλλονάς, τὴν σφριγῶσαν ζωὴν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Φύσεως. Μήπως τούτου τὸ πρόσωπον ἀνέλαβεν αἴφνης ὁ τὸ τέκνον τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος μανιωδῶς καταδιώκων; Ἡ μήπως ὑποδύεται μᾶλλον τὸν ὅξυχολον, τὸν μιαιφόνον υἱὸν τοῦ Δρύαντος, τὸν κρατερὸν Λυκούργον;

"Ος ποτε μαινομένοιο Διονύσοιο τιθήνας
σεῦε κατ' ἥγάθεον Νυστήιον· αἱ δ' ἀμα πᾶσαι
θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν ὑπ' ἀνδροφόνοιο Λυκούργου
θεινόμεναι βουπλῆγιο;

"Οπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα ἡ πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν ἡμῶν ἔξελισσομένη σκηνὴ εἶνε λίαν τραγική· ὁ δεύτερος Καλόγερος ἔχει φονικὰς διαθέσεις, τὸ πένθος ἐπεχύθη ἥδη ἐπὶ τῶν μορφῶν τῶν παρισταμένων· ὁ Διόνυσος μὴ δυνάμενος νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Ἀγριάνου μέχρι τοῦ Αἰγαίου πρὸς σωτηρίαν ἐμπίπτει τέλος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχθρου·

του και παραδίδει τὰ ὅπλα. Αὐτὸς ὁ Βρόμιος, ὁ Δορατοφύρος, ὁ Ἐνυάλιος, ὁ Πολεμοκέλαδος, δῖστις δι' ὅλης ἐκστρατεύσας τῆς οἰκουμένης ἐπέστρεψεν ἀλλοτε θριαμβεύων καὶ τροπαιοῦχος, τοὺς πάντας ὑποτάξας εἰς τὴν ἑαυτοῦ λατρείαν, τοὺς πάντας διδόξας τὴν φυτείαν τῆς ἀμπέλου, αὐτὸς παραδίδει τώρα ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ τὸ στακτοβόλον τόξον του εἰς χεῖρας ἐνὸς Λυκούργου ἢ Πενθέως !

Καὶ ω; ἐὰν ἐναριώθῃ ὑπὸ τοῦ φόβου ἀκινητεῖ συνοκλάζων ἔως οὗ ὁ δεύτερος Καλόγερος νῦν μὲν ἀγρίως ἐφοριμῶν, νῦν δὲ ὑπόπτως κατοπτεύων καὶ κωμικώτατα σημαδεύων καὶ ξανασημαδεύων, εὔδοκήση τέλος νὰ τοῦ ἐκτοξεύσῃ μίαν βολὴν στάκτης εἰς τὸ μελιγκάρι καὶ τὸν ξαπλώσῃ μακρὺν πλατὺν ἀνάσκελα !

"Ἄς προσέλθωμεν εἰς τὴν πυράν, ἀς σπείσωμεν καὶ ἡμεῖς δάκρυα ἐπὶ τοῦ ἀκινδύνου πλέον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ σκηνώματος, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὃσον καὶ αὐτὸς ὁ τέως θανάσιμος ἔχθρος, αὐτὸς ὁ φωνεύς του κλαίει τώρα καὶ ὀδύρεται παρὰ τὸν νεκρὸν ἐν συναυλίᾳ μετὰ τῆς γυναικὸς ἐκείνου καὶ τῶν ἀλλων συνθιασσωτίδων, κοπτομένων καὶ τυπτομένων τὸν Καλόγερον δηλαδὴ τὸν Διόνυσον.

"Οπως τὰ στεφανώματα, οὕτω καὶ ἡ νεκρικὴ τοῦ Καλογέρου ἀκολουθία τελεῖται ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον, καρυκευομένη δι' ὃσω οἵον τε ἀστείων καὶ σατυρικῶν κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν καὶ θρήνων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δευτεραγωνιστὴς μόνον πρὸς ἔξοικονόμησιν τῶν τοῦ δράματος προσώπων φονεὺς γενόμενος-δὲν ἔπαυσε νὰ εἴνε ὁ πιστὸς θεράπων καὶ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ἀποθανόντος, δὲν παραξενεύομεθα τώρα βλέποντες αὐτὸν ν' ἀναγινώσκῃ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ὑπὲρ τοῦ φίλου του μετὰ τῆς αὐτῆς κωμικῆς σοβαρότητος μεθ' ἡς ηὑλόγει καὶ τὰ γαμήλια αὐτοῦ στέφανα. Φάνεται

μάλιστα πικρῶς μετανοῶν διὸ τὸν φόνον, εἰς δν ἡγκαρεύθη καὶ βαρύτατα φέρων τὴν ἀπώλειαν τοῦ συνεταίρου. Διότι ἐνῷ ἔξαπλώσας τὸν νεκρὸν ὑπτιον, ἔστησε μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτοῦ πηχυσίαν ράβδον (ώς λαμπάδα δῆθεν) καὶ περιθυμιᾷ τὴν σορὸν διὰ κεράμιου πλήρους βουνιᾶς ἢ βοσκόπρου, ὅραττεται πάσης εὔκαιρίας ὅπως συμποσίσθεις ὑπὲτῶν τεταμένων τοῦ νεκροῦ μελῶν καταπέσῃ θορυβωδῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἔξετάσῃ δ' ἐπειτα προσεκτικῶς ἐγειρόμενος, μὴ τυχὸν ἀφυπνισθῇ δ νεκρὸς ἐκ τῆς ταραχῆς ἢ τοῦ κρότου.

Tὸ πράττει ὅρᾳ γε ἔξ ἐνόχου ὑποψίας ἢ ἐκ τῆς ἐνδομένου ἐπιθυμίας νὰ ἴδῃ τὸν φίλον αὐτοῦ ἀναζῶντα; Ὁπως-δήποτε, ἐπειδὴ παρὰ τὸν νεκρὸν σύστεις πλέον φθέγγεται τό: « Ἀμφιετῇ καλέω Βάκχον, χθόνιον Διόνυσον, ἐγρόμενον κούραις ἀμα νύμφαις εὐπλοκάμοισιν δι παρὰ Περσεφόνης ἱεροῖς δόμοισιν ἵαύων κοιμίζει τριετῆρα χρόνον βακχικὸν ἀγνὸν, » δ νεκρὸς μένει ἔνδιο πόξυλο, ἀναίσθητος δηλαδὴ, δσον εἶνε καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ καλάθου τῆς Βαυδοῦς λικνιζόμενον τεμάχιον ξύλου.

Διὰ τοῦτο καὶ αἴρουσιν αὐτὸν τώρα τέσσαρες παραστάθεντες ἐν μέσῳ δέξεων ἴκυγμῶν, καὶ ἵαχῶν καὶ κοπετῶν καὶ θρήνων, ἐπιτεινομένων διὰ τῶν προσελθόντων αὐλῶν καὶ τυμπάνων.

Μήπως θὰ μεταφέρωσι τὰ λείψανα εἰς Δελφοὺς διὰ νὰ ἀπόκηνται καὶ πάλιν παρὰ τὸ χρηστήριον καὶ θύωσιν οἱ "Οσιοι θυσίαι ἀπόρρητον ἐν τῷ Ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, δταν αἱ θυάδες ἐγείρωσι τὸν Λικνίτην;

Εὐτυχῶς ὅχι. Ἡ μακαρία ὁδὸς ἦν πορεύεται σήμερον εἴνε πολὺ βραχυτέρα διότι μόλις ἡ πομπὴ προέβη δύο βήματα καὶ ὡς τοῦ θαύματος δ Καλόγερος ἀνέστη ἐκ νεκρῶν

καὶ ἀγέζησεν ἀκμαῖος σκιρτῶν καὶ σικιννίζων ὅπως ἐγίνετο
ἄλλοτε ἢ παλιγγενεσία τοῦ Θεοῦ τῆς ἀμπέλου.

* * *

Ἡ τελευταία τοῦ δράματος τούτου τελετὴ, ἔχει τὸν ἐπι-
βλητικὸν χαρακτῆρα ἀληθῶς ἵερᾶς θρησκευτικῆς πράξεως.
Οὐδὲν σατυρίζεται κατ' αὐτήν, οὐδὲν λέγεται. Ὁ Κεχα-
γιᾶς, ἦτοι κοινοτικὸς τοῦ χωρίου ὑπηρέτης καὶ κλητήρ, ἔχει
ἥδη ἔτοιμον ἐν ἄροτρον πρὸ τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὸ ὅποιον
στρέφεται νῦν εὐλαβῆς ἢ προσοχὴ τῶν περιεστώτων. Οἱ Κά-
θειροι ἢ Κουρῆτες ἢ Κορύνθαντες, οἱ Κατσίβελοι δηλαδὴ οἱ
περὶ τὴν Βαυνῶ ἢ Κυθέλην ἢ Περσεφόνην καθ' ὅλον τούτο
τὸ διάστημα φυσῶντες ἢ σφυρηλατοῦντες, παρουσιάζουσιν εἰς
τὸν πρωτόγερον τοῦ χωρίου τὸ νεόκμητον δῆθεν ὑννίον ὑπτί-
ας χερὶ καὶ μετὰ πανηγυρικῆς πομπῆς, ὡς ἐὰν ἔφερον ἴε-
ρόν τι ἐν τῷ ναῷ ἀμφιον. *Καινουργής*, ἐπὶ τοῦτο κατ' ἔτος
κατασκευαζόμενος ὑπὸ τῶν παλληκαρίων ἀνθοποίειλτος
ζυγὸς ἐπιδεικτικῶς φερόμενος προσαρμόζεται πρὸ τοῦ ἀρό-
τρου, οἱ δὲ ταράκται καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀτίθασσοι τέλος Κα-
λόγεροι ἐκεῖνοι οἱ κατ' ἔξοχὴν σοβαροὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς ὡς
ἡμεροι ταῦροι, χωροῦσι τώρα διὰ τοῦ σιωπηλῶς ὑποχωροῦν-
τος πλήθους καὶ ζευγνύουσι τε εἰς τὸ ἄροτρον αἴροντες τὸν
ζυγὸν διὰ τῶν χειρῶν. Ἡδη ὁ Μουχτάρης, ὁ λαϊκὸς ἀντι-
πρόσωπος τοῦ χωρίου, ἐκρέμασε τὸν θύλακον περὶ τὸν ὄμον
πλήρη ἐκλεκτοῦ σπόρου.

Ἡδη ἔλαβε διὰ τῆς στιβάρᾶς αὐτοῦ δεξιᾶς τὸ ποδάρι
τοῦ ἀρότρου. καὶ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο ζεῦγος τῶν *Καλογέ-
ρων* μὲ τοὺς πηχυαίους ἐξ ἀλωπεκῆς πίλους, μὲ τὰ Διονυ-
σιακὰ προσωπεῖα καὶ τὰς νευρίδας ἐπὶ τῶν ὄμων, μὲ τὰς
σατυρικὰς περὶ τὰ σκέλη τραγείας καὶ τοὺς κώδωνας περὶ
τὴν ὄσφυν κάμπτονται πρὸς τὰ ἐμπρός, κλίνοντες τὸν αὐχέ-

νχ, καὶ σύρουσι τὸ ἔρωτρον, ὥθευντες τὸν ζυγὸν διὰ τοῦ λασίου αὐτῶν στήθους. "Ηδη τὸ ὄννιον σχίζει μετὰ μυστηριώδους τριγμοῦ καὶ αὐλακώνει τὰ χλισάζοντα τῆς γῆς στέρνα. Ιερὰ φριξιάσις διατρέχει τὰ νεῦρα τῶν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μόνον ἀπὸ τῆς γῆς ἀποζώντων ἔκεινων Ἑλλήνων. Τὰ σύμματα τῶν γερόντων καὶ τὰ ἴδια μου πληροῦνται δικρύων. Τίς εἶδεν, ἐὰν θὰ ἐπανίδωμεν ἐπὶ ἀπαξὶ τὸ ἀρχαῖκώτατον τοῦτο ιερὸν δρᾶμα! Ἐν μέσῳ βαθείας θρησκευτικῆς σιγῆς ἀκούεται αἴφνης συγκεκινημένη ἡ φωνὴ τοῦ Μουχτάρη, σκορπιζόντος διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸν ἐκ τοῦ θυλακίου σπόρον, ἐνῷ διὰ τῆς δεξιᾶς ὁρθοποδίζει τὸ βραδέως συρόμενον ἔρωτρον.

— Νὰ γείνης δέκα γρόσια τὸ κοιλὸ τὸ σιτάρι!
Καὶ μετ' ὄλιγον.

— Πέντε γρόσια τὸ κοιλὸ ἡ σίκαλη!
Καὶ μετ' ὄλιγον.

— Τρία γρόσια τὸ καλὸ τὸ κριθάρι!

Καὶ σύτω καθ' ἑξῆς, ἔως ὅτου περιγράψωσιν ἔρωτριῶντες κύκλον περὶ τὴν πλατείαν, ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ σημεῖον ἐξ οὗ ἔξεχίνησαν.

"Οἱ ἀκούων τὸν παρακολουθοῦντα λαὸν ἐπιφωνοῦντα μετὰ κατανύξεως «Ἀμὴν, Θεέ μου, γιὰ νὰ φάν οἱ πτωχοί!» Ναὶ, Θεέ μου, γιὰ νὰ χορτάσῃ ἡ φτωχολογιά!» δὲν δύναται, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ διακρίνῃ ἀν αἱ εὔχαι ἔκειναι πρὸς τὸν νῦν ἡ πρὸς τὸν ἀλλοτε θεὸν τοῦ χωρίου.

Καὶ τώρα ὅτε ἡ τελετὴ ἐτελείωσεν ἀς ἀφήσωμεν τὸν λαὸν νὰ χορεύῃ μέχρι βαθείας νυκτὸς διπλοῦν καὶ τριπλοῦν κύκλους χορὸν, μὲ τοὺς καλογέρους πρωτοποροῦντας καὶ προεξάρχοντας καὶ τὰ παιδία σύραγοῦντα. "Ἄς ἀφήσωμεν μακρὰν ἡμῶν πλέον τοὺς λιγυφθόγγους αὐλοὺς καὶ τὰ βρον-

τόφων τύμπανα καὶ ἀποσυρθέντες εἰς τὸ θυσυχόν, τὸ μονῆρες ἥμῶν σπουδαστήριον, ἃς ἀκούσωμεν τὶ διδάσκει περὶ τοῦ ἐν ‘Αγίῳ Γεωργίῳ ἑορταζομένου Θεοῦ, Διόνυσος ὁ Σικελιώτης.

«Δεύτερον δὲ μυθολογοῦσι γενέσθαι Διόνυσον ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης, ὡς δέ τινες ἐκ Δήμητρος. Τοῦτον δὲ παρεισάγουσι πρῶτον βοῦς ὑπ’ ἄροτρον ξεῦξαι τὸ προτοῦ ταῖς χερσὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν γῆν κατεργαζομένων. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φιλοτέχνως ἐπινοῆσαι τῶν πρὸς τὴν γεωργίαν χρησίμων (μήτοι καὶ τὸ ὑνίον καὶ τὸν ζυγόν;) δι’ ὃν ἀπολυθῆναι τοὺς ὅχλους τῆς πολλῆς κακοπαθείας ἀνθρώπων τοὺς εὖ παθόντας ἀπονεῖμαι τιμᾶς ισσθέους αὐτῷ καὶ θυσίας, προθύμως ἀπάντων ἀνθρώπων διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐνεργείας ἀπονειμάντων τὴν ἀθανασίαν».

Τοιοῦτος ὁ ἐν ‘Αγίῳ Γεωργίῳ Θράκης, ἐπιχωριάζων Καλόγερος, ηθελον νὰ εἴπω λατρευόμενος Διόνυσος.—Μὴ φέρων μὲν πλέον ὡς παράσημα τὰ ὑπὸ τοῦ Διοδώρου μνημονευόμενα κέρατα δι’ εὔνοήτους λόγους, ἀλλὰ τόσον ἀποκλειστικῶς περὶ τὴν γεωργίαν καταγινόμενος, ὅστε ἥδυνατο νὰ κρατῇ μὲ τὸ αὐτὸ δικαίωμα τοὺς στάχυς ὡς σύμβολον, ὅπως καὶ τὸν βλέπομεν τῷ ὄντι φέροντα αὐτοὺς ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Βιζύης. 1 **Γ. Μ. Βεζυηνός.**

1) Ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας εἶχεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ πλὴν ἄλλων καὶ νόμισμα τῆς Βιζύης φέρον ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς αὐτοῦ ὅψεως κυκλοτερῶς τὰ γράμματα ΑΒΤ Μ ΙΟΥΛ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΓ’ ἐν τῷ μέσω δ’ αὐτῶν τὴν προτομὴν Ρωμαίου αὐτοκράτορος μετὰ γλαυόδος ή δαφνίνου στεφάνου, βεβαίως Φιλίππου τοῦ ἐπιχαλουμένου Ἀραβος, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας κύκλω μὲν τὴν λέξιν Βιζυηνῶν ἐν τῷ μέσω δὲ εὐμήκη καὶ εὐμελῆ εἰκόνα ὄρθιον γυμνοῦ ἀνδρὸς πωγονοφόρου πρὸς τ’ ἀριστερὰ ἐστραμμένου καὶ ἀναδεδεμένην ἔχοντος τὴν κόμην στεφάνῳ προεξέχοντι κατὰ τὸ μέτωπον. Ὁ οὕτως ἐπὶ τοῦ νομίσματος παριστάμενος κρατεῖ ἐν μὲν τῇ προτεταμένῃ δεξιᾷ ἐπίμηκες ἔγκοιλον ἄγγειον ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ καταβιβασμένῃ φέρει στάχυας ἀποκλίγοντας διάγον τὸν μὲν δεξιὰ τὸν δ’ ἀριστερά.